

**ECOLOGISCH ONDERZOEK IN DE VOORMALIGE
KLEIPUTTEN TERHAGEN TE RUMST**

In opdracht van:

Colofon

Titel : **Ecologisch onderzoek in de voormalige kleiputten Terhagen te Rumst – winter en voorjaar 2023**

Opdrachtgever : Arcadis Belgium nv
Gaston Crommenlaan 8 bus 101 te 9050 Gent

Contactpersoon : Nele Dhaese
Nele.dhaese@arcadis.com

Datum : 8 januari 2024

Onderzoek en auteur : Bart Opstaele

Contact : Greenspot
Vrijheidstraat 8
B-9820 Merelbeke
T. 0474/85.37.07
Info@greenspot.be
www.greenspot.be

Inhoudsopgave

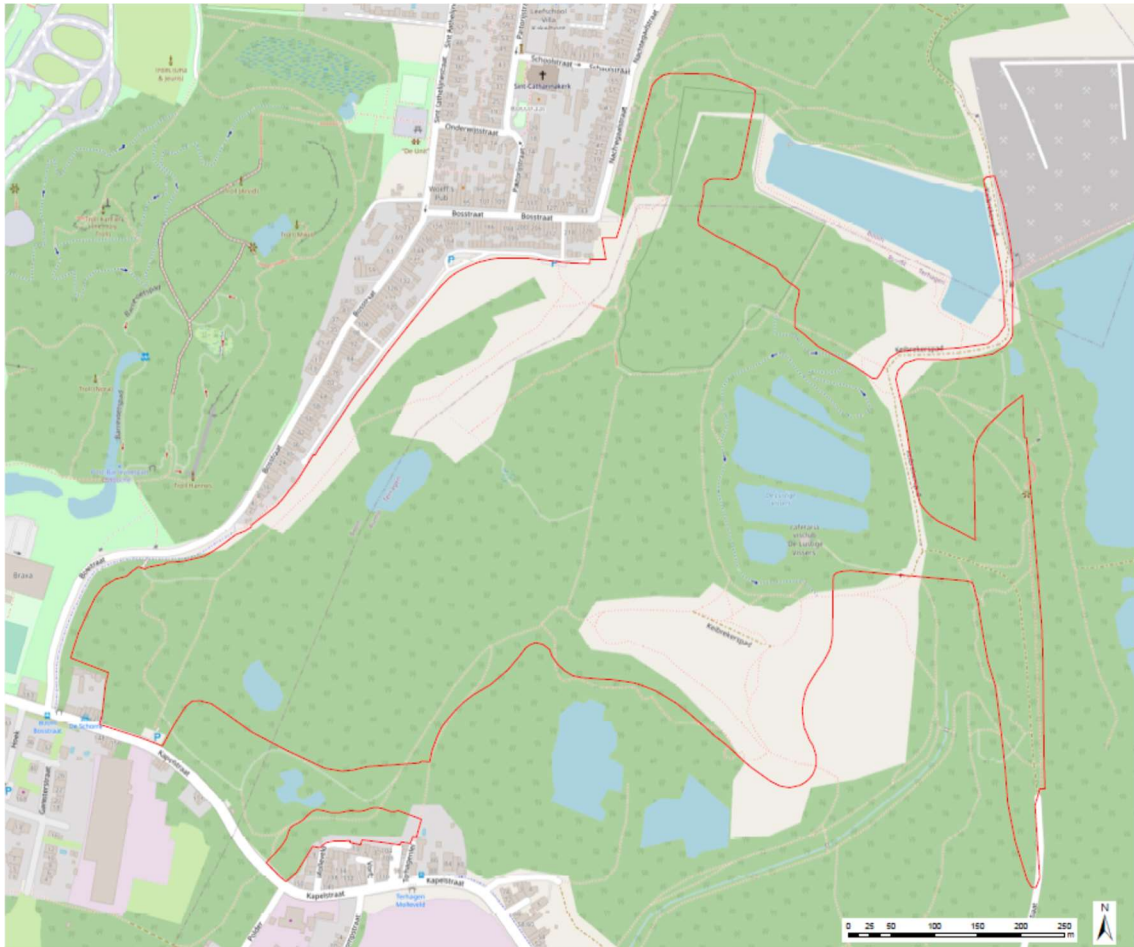
1	Inleiding.....	4
1.1	Situering.....	4
1.2	Onderzoek.....	4
2	Inventarisaties winter 2023	6
2.1	Overwinteringsplaatsen vleermuizen	6
2.2	Potentiële vleermuisbomen – winter 2023	8
2.3	Nestbomen roofvogels.....	14
2.4	Conclusies onderzoek winter 2023	15
3	Vleermuizen – voorjaar 2023.....	16
3.1	Methodiek.....	16
3.2	Gebruikt materiaal.....	16
3.3	Vroegmorgenonderzoek.....	16
3.4	Conclusies vleermuizenonderzoek	19
4	Broedvogels - voorjaar 2023.....	20
4.1	Methodiek.....	20
4.2	Resultaten voorjaar 2023.....	20
4.3	Conclusies broedvogelonderzoek	23
5	Groeiplaatsen orchideeën	24
5.1	Methodiek.....	24
5.2	Resultaten	24

1 Inleiding

1.1 Situering

In het gebied van de kleiputten Terhagen te Rumst (en Boom) waar een sanering van de voormalige storten is gepland, wordt in de winter en het voorjaar van 2023 bijkomend ecologisch onderzoek uitgevoerd. Het onderzoeksgebied is in totaal 44 ha groot.

Figuur 1: situering van het onderzoeksgebied (rode omlijning) kleiputten Terhagen te Rumst.

1.2 Onderzoek

Er werd specifiek ecologisch onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van vleermuizen, minder algemene broedvogels en orchideeën in het gebied.

Het betreft de gedetailleerde inventarisaties van:

- Overwinterende vleermuizen in de tunnels in het gebied (januari 2023);
- Potentiële vleermuisbomen en nestbomen roofvogels (januari en juni 2023);
- Uitgebreide territoriumkartering van broedvogels (april tot juni 2023);
- Zeldzamere orchideeën (juni 2023).

Tijdens het onderzoek binnen de afgesloten zone werd beschermende kledij (Tyvek-pak) en mondmasker (P3) gedragen.

2 Inventarisaties winter 2023

2.1 Overwinteringsplaatsen vleermuizen

Er werden op 13 januari 2023 drie locaties in of op de rand van het gebied onderzocht op eventueel overwinterende vleermuizen.

- **Tunnel A:** deze tunnel – ook gekend als tunnel 34 volgens rapport Verkennend onderzoek vleermuizen in de steenbakkerstunnels in de Rupelstreek (Willems, 2018) - loopt onder de Kapelstraat door. Deze bakstenen tunnel is aan beide zijden open en zijn er maar beperkt wegcruipmogelijkheden in de tunnel. Op 13 januari 2023 werden er in de tunnel geen vleermuizen aangetroffen.
- **Tunnel B:** deze tunnel loopt onder de Bosstraat door. De tunnel is vrij breed en hoog en zijn er in de voegen aanzienlijk wat wegcruipmogelijkheden voor overwinterende vleermuizen. Op 13 januari 2023 werd er halverwege de tunnel in een voeg in het plafond één overwinterende myoot-vleermuis, vermoedelijk een baardvleermuis, aangetroffen.
- **Relict C:** dit relict van een voormalige spoorlijn bestaat uit twee opstaande muren zonder dakbedekking. Er werden geen vleermuizen in de spleten in de muren aangetroffen en is deze locatie niet geschikt als overwinteringsplaats.

Figuur 2: situering van de 3 onderzochte locaties (A, B, C) op overwinterende vleermuizen.

Figuur 3: zicht op de tunnel A onder de Kapelstraat (Greenspot, 13 januari 2023).

Figuur 4: overwinterende myoot-vleermuis (baardvleermuis?) in tunnel B (Greenspot, 13 januari 2023).

Figuur 5: zicht op relict C (Greenspot, 13 januari 2023).

2.2 Potentiële vleermuisbomen – winter 2023

Op 13 januari 2023 werd het volledige gebied afgelopen en werden potentiële vleermuisbomen in kaart gebracht.

Potentiële vleermuisbomen zijn bomen met holtes, scheuren, loshangende schors, etc. die als vleermuisverblijfplaats kunnen fungeren.

Bestaand bos

Het grootste deel van het gebied bestaat uit jong bos (minder dan 25 jaar) dat spontaan is ontwikkeld na stopzetten van de activiteiten. Op de drogere zones is vooral ruwe berk opgeschoten, in de meer nattere zones zijn zwarte els en schietwilg dominant. In deze jonge boszones zijn geen potentiële vleermuisbomen aanwezig.

Figuur 6: jong bos met els en (schiet)wilg ten westen van de noordelijke vijver (Greenspot, 13 januari 2023).

Figuur 7: jong berkenbos in de noordrand van het vijvercomplex met de visvijver (Greenspot, 13 januari 2023).

Het is enkel op de randen van het gebied dat er zones zijn met delen bos die ouder zijn dan 25 jaar. In deze zones staan er een paar dikkere bomen maar liggen ze ofwel buiten het projectgebied of zijn het geen potentiële vleermuisbomen.

Figuur 8: oudere boszone in de noordrand buiten het projectgebied (Greenspot, 13 januari 2023).

Potentiële vleermuisbomen

In het volledige gebied werden er maar erg weinig (minder dan 10) potentiële vleermuisbomen aangetroffen. Het was nagenoeg enkel op het talud ten zuiden van de visvijver dat er verschillende oudere schietwilgen staan die potentie hebben als vleermuisboom. Het was opvallend dat in de omvangrijke zone met wilgen langs het pad waar de afsluiting loopt de meeste dikkere bomen (wilgen) omgevallen waren.

De verschillende aangetroffen potentiële vleermuisbomen zijn:

- B1: een schietwilg met 3 stammen. Er is wat loshangende schors aan de stammen aanwezig maar zijn er geen duidelijke holtes aanwezig.
- B2: een dode stam van een jonge berk met tonderzwammen en een kleine holte. Weinig potentie als verblijfplaats voor vleermuizen.
- B3: op het talud ten zuiden van de visvijver een stam van schietwilg met 3 spechtengaten.
- B4: een schietwilg met twee stammen, op ca. 2 m en 5 m zijn er spechtengaten aanwezig.
- B5: 4 wilgenstammen met twee dode takken met spechtengaten.
- B6: een jongere schietwilg met geknakte stam waar een holte in aanwezig is (weinig potentie).
- B7: een paar dode stammen van jongere wilgen aan de voet van de talud zuidrand voormalig huishoudelijk stort (weinig potentie).
- B8: schietwilg met geknakte stam (beperkt potentie).

Figuur 9: aangetroffen potentiële vleermuisbomen op 13 januari 2023.

Figuur 10: links: boom **B1**, schietwilg met loshangende schors – rechts: boom **B2**, dode stam jonge berk (weinig potentie)

Figuur 11: links: boom **B3**, stam schietwilg met 3 spechtengaten – rechts: detail van de stam met spechtengat.

Figuur 12: links: boom **B4**, twee stammen schietwilg met 2 spechtengaten – rechts: detail van de stam.

Figuur 13: links: boom **B5**, stammen van schietwilg met spechtengaten – rechts: detail van deels dode stam.

Figuur 14: boom **B6**, schietwilg met geknakte stam en holte aan zuidwesthoek visvijver.

Figuur 15: boom **B7**, enkele dode stammen van jongere schietwilgen aan voet talud voormalig huishoudelijk stort.

Figuur 16: boom **B8**, schietwilg met geknakte stam.

2.3 Nestbomen roofvogels

Tijdens het onderzoek naar potentiële vleermuisbomen werd ook gekeken naar mogelijke nestbomen van roofvogels (vooral buizerd). Door het erg beperkt voorkomen van oudere en grotere bomen in het gebied is het gebied minder geschikt en werden er geen duidelijke nestbomen van roofvogels vastgesteld. Tijdens de inventarisatiedag op 13 januari 2023 werd er ook geen territoriumgedrag van buizerd in het gebied vastgesteld.

Verspreid werden enkele (speel)nesten van ekster en een vermoedelijk nest van zwarte kraai waargenomen.

Figuur 17: vermoedelijk (verlaten) nest van zwarte kraai (Greenspot, 13 januari 2023).

2.4 Conclusies onderzoek winter 2023

Op basis van het onderzoek in januari 2023 zijn er volgende conclusies:

- Overwinteringsplaatsen vleermuizen: in de tunnel onder de Bosstraat werd een overwinterende (baard?) vleermuis aangetroffen. De tunnel is door de geringe aanwezigheid van schuilmogelijkheden en door de tocht beperkt geschikt als overwinteringsplaats. Er zijn niet meer dan één of enkele overwinterende vleermuizen in de tunnel te verwachten. In de tunnel onder de Kapelstraat werden geen overwinterende vleermuizen aangetroffen (ook niet tijdens controles in o.a. winter 2018). In het gebied zijn er geen andere mogelijke grondgedekte overwinteringsplaatsen.
- Potentiële koloniebomen: in het gebied staan weinig oudere bomen en komen maar weinig potentiële vleermuisbomen voor, tzt. 5 wilgen die door aanwezigheid van holtes potentieel als verblijfplaats voor vleermuizen kunnen fungeren. De meeste van die bomen staan op het talud aan de zuidrand van de visvijver. Gezien ze daar niet in gesloten bos staan en de stammen een beperkte omvang hebben, is de geschiktheid als vleermuizenverblijfplaats gering. In juni 2023 werd door het uitvoeren van vroegmorgenonderzoek met warmtebeeldcamera's nagegaan of er zich mogelijks vleermuizen in deze potentiële vleermuisbomen bevinden.
- Nestbomen roofvogels: er zijn nagenoeg geen grotere of oudere bomen in het onderzochte gebied aanwezig en werden er geen nestbomen van roofvogels vastgesteld.

3 Vleermuizen – voorjaar 2023

3.1 Methodiek

Het onderzoek naar zomerkolonies bestond uit een vroegmorgenonderzoek met batdetector en warmtebeeldcamera en dit op 3 juni 2023. In die periode zijn in de kraamkolonies normaliter al gevormd en zijn de jongen mogelijks al geboren.

De potentiële vleermuisbomen die in januari 2023 in het gebied in kaart werden gebracht, werden onderzocht op aanwezigheid van vleermuizen. Ook in de rest van het gebied rondgelopen en vleermuizen geïnventariseerd.

Het doel was om een beeld te krijgen of er vleermuizenkolonies in het gebied aanwezig zijn. Soorten die hun zomerkolonies in bomen kunnen hebben, zijn onder meer baardvleermuis, watervleermuis, rosse vleermuis en gewone grootoovleermuis.

Het onderzoek bestond uit een vroegmorgenonderzoek waarbij vanaf 1 uur voor zonsopgang met een batdetector werd rondgelopen en met warmtebeeldcamera's in bomen gezocht werd naar 'warme plekken' die zouden kunnen wijzen op de aanwezigheid van dieren en meer specifiek vleermuizen.

3.2 Gebruikt materiaal

Voor het vleermuizenonderzoek werd naast een verrekijker (Leica 10x50) volgend materiaal gebruikt:

- **Batdetector** Pettersson D240x (met registratie-apparatuur Edirol). Door het gebruik van de Edirol kunnen opnames die worden gemaakt achteraf met het softwareprogramma Batsound 4.1.2b worden geanalyseerd.
- Een geavanceerde **warmtebeeldcamera** van het merk FLUKE (type Tir1) waarmee 'warme' plekken (in holtes, scheuren, ...) kunnen worden opgespoord. Met het toestel kunnen warmteverschillen tot 0,07°C worden opgespoord.
- De zeer degelijke **warmtebeeldcamera Pulsar** Accolade XP50 waar 's nachts vleermuizen tot op ca. 400 m kunnen worden waargenomen en warme plekken kunnen worden waargenomen.
- **Endoscoop** (boomcamera) Explorer premium met kop van 9 mm, LED-verlichting een flexibele arm van 75 cm. Er is een digitaal scherm en opnamemogelijkheid (video/foto).

Jachthuis Lemmen

3.3 Vroegmorgenonderzoek

Het vroegmorgenonderzoek werd uitgevoerd op 3 juni 2023.

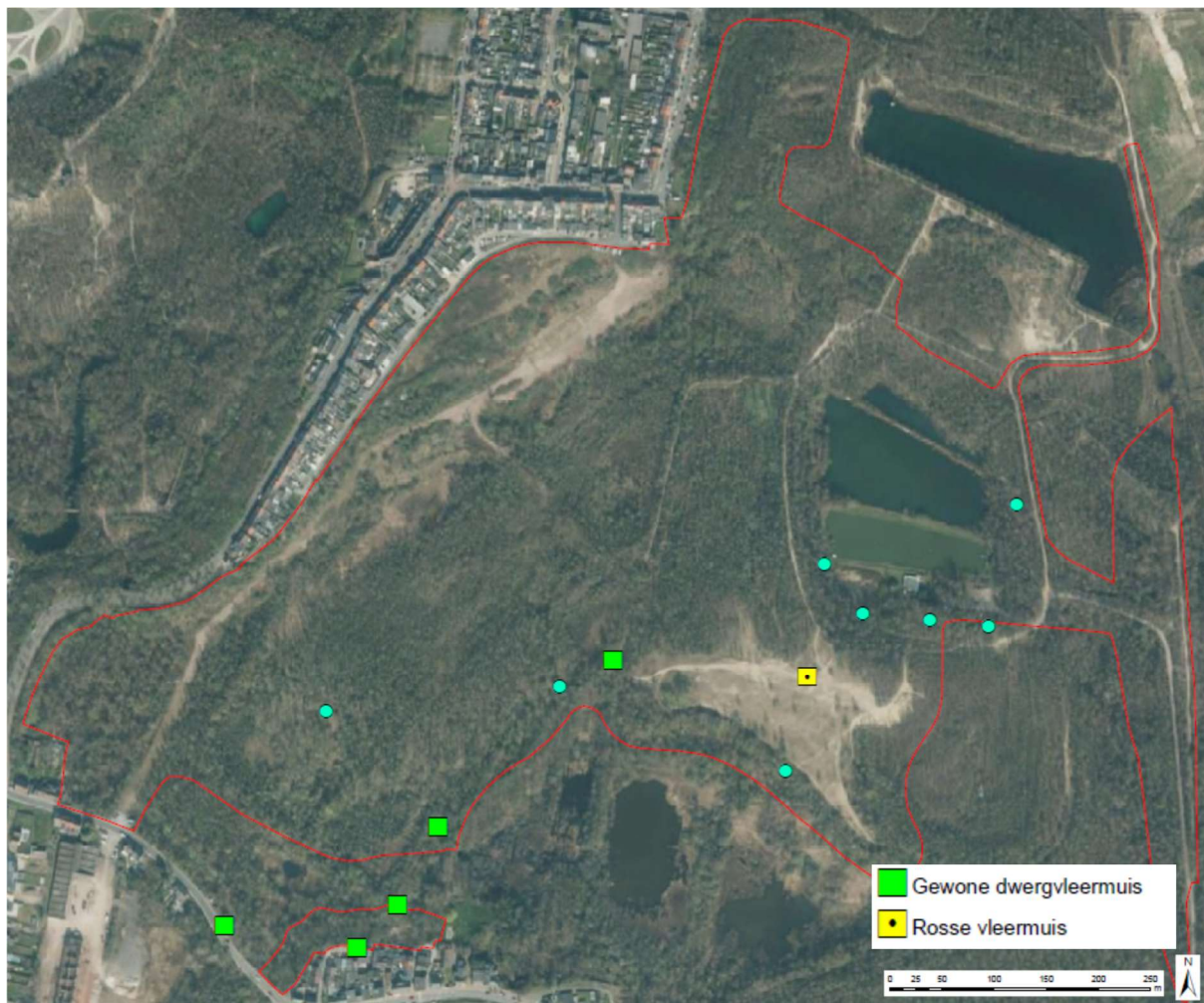
Het was die vroegmorgen helder, matig warm (13°C) en 2 Bft noordoostenwind. Er werd om 4u35 gestart met het onderzoek. Zonsopgang was om 5u32.

Om 4u41 vloog een gewone dwergvleermuis langs de Kapelstraat en was er aan het jagen. Langs het pad richting visvijvers waren er 4 contacten met jagende gewone dwergvleermuizen. Aan de grotere open zone ten zuiden van de visvijvers was om 5u07 kort een rosse vleermuis aan het jagen. Hierna werd er geen vleermuizenactiviteit meer vastgesteld. Er werd ook geen zwermgedrag (= rondvliegen aan verblijfplaats voor ze verblijfplaats binnengaan) in het gebied vastgesteld.

De verschillende potentiële vleermuisbomen die op 13 januari 2023 in kaart werden gebracht, werden met de warmtebeeldcamera's gecheckt op 'warme plekken' wat op aanwezigheid van dieren (vleermuizen of vogels) zou kunnen wijzen. In geen enkele van de potentiële vleermuisbomen of andere bomen werden er tijdens het vroegmorgenonderzoek 'warme plekken' gedetecteerd die kunnen wijzen op aanwezigheid van vleermuizen.

In een wilg aan de zuidrand van de visvijvers werd aan een holte een warme plek gedetecteerd, zie figuur 20. Deze warme plek was een nest van boomhommels die in de holte aanwezig waren.

Figuur 18: vleermuiswaarnemingen tijdens de vroegmorgen van 3 juni 2023. Lichtgroene bollen zijn potentiële vleermuisbomen.

Figuur 19: de gecontroleerde potentiële vleermuisbomen: links: boom B1 en rechts boom B3 (Greenspot, 3 juni 2023).

Figuur 20: de warme plek in de wilg B3 is van een nest van boomhommels (Greenspot, 3 juni 2023)

Figuur 21: geen 'warme plekken' zichtbaar in wilgen nabij visvijvers (Greenspot, 3 juni 2023).

3.4 Conclusies vleermuizenonderzoek

Op basis van het vroegmorgenonderzoek op 3 juni 2023 zijn er volgende conclusies:

- Het was enkel gewone dwergvleermuis die in klein aantal jagend in het gebied werd vastgesteld. Ongeveer 25 minuten voor zonsopgang werd éénmaal een rosse vleermuis opgemerkt boven de grotere open plek.
- In de potentiële vleermuisbomen in het gebied werden geen 'warme plekken' gedetecteerd en waren er dus geen vleermuizen in aanwezig en er werd ook geen zwermgedrag van vleermuizen vastgesteld. Op basis hiervan is de aanwezigheid van een zomerkolonie van een boombewonende vleermuissoort als watervleermuis, baardvleermuis, rosse vleermuis of gewone grootoorvleermuis in het gebied erg onwaarschijnlijk.

4 Broedvogels - voorjaar 2023

4.1 Methodiek

In de periode begin april tot begin juni 2023 werd gedurende 4 ochtenden een uitgebreide territoriumkartering volgens de SOVON-richtlijnen broedvogelonderzoek (Vergeer J.W., *et al.*, 2023) in het volledige gebied uitgevoerd.

Tijdens deze 4 ochtenden (4 april, 1 mei, 14 mei en 3 juni 2023) werden alle broedvogels geïnventariseerd.

Op het terrein werden de geldige waarnemingen van alle vogelsoorten genoteerd. Geldige waarnemingen zijn alle waarnemingen waarbij een vogel territoriumindicerend of nestindicerend gedrag vertoont of wanneer er een nest of kleine jongen worden gezien. Dit betekent bijvoorbeeld dat zingende mannetjes, alarmerende vogels, vogels op nest, vogels met jongen, en zo verder als geldige waarnemingen werden ingegeven. Waarnemingen van bijvoorbeeld een overtrekkende vogel of een rustende vogel zijn geen geldige waarnemingen.

Op basis van de geldige waarnemingen werden de broedterritoria afgebakend.

Er werd altijd ongeveer een half uur voor zonsopgang gestart en werd er dan gedurende 3 à 4 uren aaneengesloten in het gebied geïnventariseerd.

4.2 Resultaten voorjaar 2023

De puntwaarnemingen en broedterritoria vastgesteld in het voorjaar van 2023 zijn weergegeven op kaarten 1a tot 1d en op kaarten 2a en 2b. Bij de beoordeling van de criteria voor het afbakenen van een broedterritorium werden de geactualiseerde SOVON richtlijnen van Vergeer *et al.*, 2023 gevolgd. Bij de afbakening van broedterritoria werden enkel geldige waarnemingen gebruikt binnen het onderzoeksgebied zelf.

Op de volgende ochtenden in het voorjaar 2023 werd een broedvogelinventarisatie in het gebied van uitgevoerd, ook de telperiode en de meteogegevens zijn vermeld.

Telling	datum	zonsop	periode	temp	wind (Bft) en richting	bewolking (./8)	regen
1	04/04/2023	7u12	07:00 - 10:15	1° tot 7°	2 Bft O	0/8	-
2	01/05/2023	6u16	06:00 - 09:20	13°	1 Bft NW	5/8	-
3	14/05/2023	5u54	05:40 - 08:45	12°	1 Bft N	7/8	-
4	03/06/2023	5u32	04:50 - 09:10	13°	2 Bft NO	0/8	-

ROOFVOGELS

Er werden geen broedterritoria van roofvogels binnen het onderzoeksgebied vastgesteld. Op 14 mei 2023 werd een roepende buizerd gehoord ten noorden van de grote vijver in de noordrand en op 4 april 2023 was er een sperwer aan het jagen aan de rand van de open zone. Beide soorten kwamen buiten het gebied tot broeden.

WATERVOGELS

Een koppel **Canadese ganzen** was aanwezig aan de visvijvers en werd er daar een broedterritorium afgebakend.

Meerkoet kwam met minstens 2 koppels tot broeden in het gebied en directe omgeving. Aan de visvijvers was een broedterritorium en ook in een kleinere vijver in de zuidrand net buiten het gebied.

Aan de kleinere vijver aan de westzijde werd een broedterritorium van **Waterhoen** afgebakend.

In de grote vijver ten noorden, en dus buiten het onderzoekgebied kwam dodaars, en waarschijnlijk ook grauwe gans en kuifeend tot broeden.

DUIVEN, SPECHTEN EN KRAAIACHTIGEN

Houtduif is een vrij algemene broedvogel in het gebied. Er waren minstens 5 broedterritoria aanwezig. Van **holenduif** werd er centraal in het gebied één broedterritorium vastgesteld.

Grote bonte specht was regelmatig aanwezig in het gebied en werden er in de buurt van de visvijvers en in de zuidrand van het gebied een broedterritorium afgebakend. Van **groene specht** werd in ten westen van de visvijvers een broedterritorium afgebakend.

Koekoek werd niet veel waargenomen. Op 1 en 14 mei en 3 juni 2023 waren er (auditieve) waarnemingen in de buurt van de visvijvers, hier werd een broedterritorium afgebakend.

Gaaien waren regelmatig aanwezig in het gebied. Aan de zuidrand werd een broedterritorium afgebakend, mogelijks was er nog een tweede broedterritorium aanwezig.

Twee bezette nesten van **ekster** werden waargenomen in de bomen in de westrand van het gebied. Van zwarte kraai kon niet met zekerheid een broedterritorium worden afgebakend maar komt de soort vermoedelijk wel tot broeden in het gebied.

ZANGVOGELS van struwelen, bossen en tuinen

Merel kwam met minstens 11 broedparen tot broeden in vooral het centraal en zuidelijk deel van het gebied. Van **zanglijster** waren er 3 broedparen aanwezig, dit centraal, in de noordrand en in de zuidwesthoek van het gebied.

Van **pimpelmees** werden er 4 broedterritoria vastgesteld. **Koolmees** was algemener als broedvogel met minstens 13 broedterritoria. Van **staartmees** werd er in de noordwesthoek van het gebied een broedterritorium afgebakend, mogelijks was er in de zuidoosthoek nog een broedterritorium.

Op 1 mei 2023 was er een zangpost van een **fitis** centraal in het gebied. Gezien op basis van de geldige waarneming dit als een broedterritorium kan worden afgebakend, was dit toch vermoedelijk nog een doortrekker. Op de oostrand was er net buiten het gebied op dezelfde morgen nog een zangpost van **fitis**.

Figuur 22: zicht op vochtige boszone met vooral wilgen. Dit is broedgebied voor o.a. roodborst, zwartkop, winterkoning, tjiftjaf, etc. (Greenspot, 14 mei 2023).

Tjiftjaf is een algemene broedvogel met minstens 18 broedterritoria in de boszones.

Winterkoning is eveneens een algemene broedvogel met minstens 29 broedterritoria in het gebied.

Van **boomkruiper** waren er minstens 2 broedterritoria binnen het gebied aanwezig.

Heggenmus is een vroege broeder en zijn de 6-tal broedterritoria vermoedelijk een onderschatting.

Roodborst was een erg algemene broedvogel in de jonge boszones en werden er minstens 36 broedterritoria afgebakend of ca. 1 broedterritorium/ha. Ook **zwartkop** was een zeer algemene broedvogels met minstens 37 broedterritoria.

Van **grasmus** werden 2 zangposten vastgesteld in de zone achter de tuinen van de Bosstraat.

Van **tuinfluiter** werden maar 2 broedterritoria afgebakend en dit in het centrale deel van het gebied.

Vink werd beperkt vastgesteld, namelijk 5 broedterritoria, dit vooral in het centraal deel van het gebied.

Cetti's zanger kwam met twee koppels tot broeden in het gebied. Aan de oostrand van het visvijvers en aan de westelijke vijver waren er broedterritoria aanwezig.

Tabel 1: Overzicht van alle broedvogels in het gebied (voorjaar 2023, eigen waarnemingen), *minder algemene soorten zijn in het vet aangeduid.*

Nederlandse naam	Rode lijst categorie (Devos et al., 2016)	Populatie 2023	Locatie
WATERVOGELS			
Canadese gans	momenteel niet in gevaar	1 terr.	Aan visvijvers
Waterhoen	momenteel niet in gevaar	1 terr.	Aan vijver westrand
Meerkoet	momenteel niet in gevaar	2 terr.	Aan de visvijvers en vijver aan zuidrand
ZANGVOGELS			
Grote bonte specht	momenteel niet in gevaar	2 terr.	Aan de zuidrand en omgeving visvijvers
Groene specht	momenteel niet in gevaar	1 terr.	Omgeving visvijvers
Houtduif	momenteel niet in gevaar	5+ terr.	Hoofdzakelijk in westelijke helft
Holenduif	momenteel niet in gevaar	1 terr.	Centraal in het gebied
Koekoek	momenteel niet in gevaar	1 terr.	Omgeving visvijvers
Gaai	momenteel niet in gevaar	1+ terr.	In zuidrand
Pimpelmees	momenteel niet in gevaar	4 terr.	Verspreid over het gebied
Koolmees	momenteel niet in gevaar	13 terr.	Verspreid over het gebied
Staartmees	Kwetsbaar	1 terr.	In noordwesthoek van het gebied
Winterkoning	momenteel niet in gevaar	29 terr.	Zeer algemene broedvogel in het gebied
Boomkruiper	momenteel niet in gevaar	2 terr.	Centraal en in de zuidrand
Heggenmus	momenteel niet in gevaar	6+ terr.	Verspreid over het gebied
Roodborst	momenteel niet in gevaar	36 terr.	Zeer algemene broedvogel in het gebied
Merel	momenteel niet in gevaar	11+ terr.	Vooral in het centraal en zuidelijk deel
Zanglijster	momenteel niet in gevaar	2 terr.	Centraal en zuidrand gebied
Cetti's zanger	Bijna in gevaar	2 terr.	Westrand visvijvers en aan de westelijke vijver
Fitis	Kwetsbaar	1 terr.	Centraal in gebied en ander terr. net buiten oostrand
Tjiftjaf	momenteel niet in gevaar	18 terr.	Erg algemeen over het gehele gebied
Tuinfluiter	Bijna in gevaar	2 terr.	Centraal in het gebied
Grasmus	momenteel niet in gevaar	2 terr.	Achter de tuinen Bosstraat
Zwartkop	momenteel niet in gevaar	37 terr.	Zeer algemene broedvogel in het gebied
Ekster	momenteel niet in gevaar	2 nesten	In de westrand
Vink	momenteel niet in gevaar	5 terr.	Vooral in het centraal deel

4.3 Conclusies broedvogelonderzoek

Op basis van het broedvogelonderzoek tijdens het voorjaar 2023 zijn er volgende conclusies:

- Er werden geen broedende roofvogels in het gebied vastgesteld.
- Op de verschillende vijvers in het gebied komen watervogels als meerkoet, waterhoen en Canadese gans in klein aantal tot broeden.
- 1 à 2 broedparen van grote bonte specht en groene specht komen in holtes van vermoedelijk wilgen broeden.
- Van de 26 zekere broedvogels waren er 4 soorten van de rode lijst (Devos, 2016). Cetti's zanger (2 terr.) is de laatste jaren in Vlaanderen sterk toegenomen en is niet meer als een rode lijstsoort te beschouwen. Fitis en tuinfluiter waren maar schaars als broedvogel aanwezig en zijn soorten die in de rest van Vlaanderen afnemen als broedvogel. Staartmees kwam met 1 à 2 paren tot broeden. Andere rode lijstsoorten als zomertortel, matkop en nachtegaal die in het verleden in het gebied aanwezig waren (Feys, 2017) werden niet waargenomen.
- Vooral broedvogels van jonge bossen hebben erg hoge dichtheden in het gebied. Zo zijn er van de soorten zwartkop en roodborst ca. 40 broedterritoria aanwezig of ca. 1 broedpaar/ha.

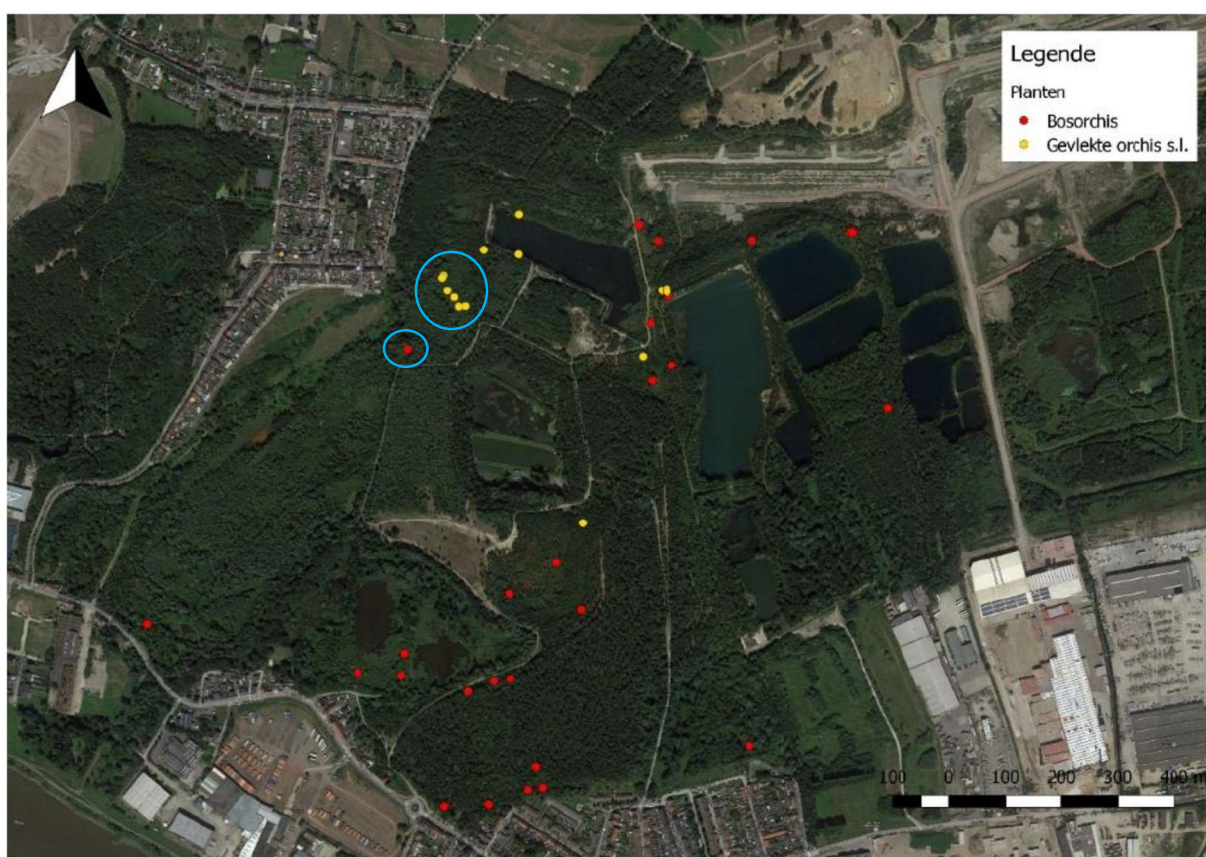
Figuur 23: zicht op de noordrand van de visvijvers (Greenspot, 3 juni 2023).

5 Groeiplaatsen orchideeën

5.1 Methodiek

Tijdens de bloeiperiode van de meeste orchideeën, namelijk in juni, werden de groeiplaatsen van de zeldzamere orchideeën bosorchis en gevlekte orchis s.l. zoals weergegeven op onderstaande kaart bezocht. De waarnemingen op onderstaande kaart zijn van 2008 tot 2017 (Feys, 2017) en hierop zijn bosorchis met rode stip en gevlekte orchis met gele stip weergegeven.

Groeiplaatsen op de kaart weergegeven binnen het onderzoeksgebied zijn beperkt tot een groeiplaats van gevlekte orchis in een depressie en één groeiplaats van bosorchis.

Figuur 24: uittreksel uit rapport Feys, 2017 met overzicht waarnemingen van bosorchis en gevlekte orchis. De blauwe cirkels zijn voormalige groeiplaatsen binnen het onderzoeksgebied.

5.2 Resultaten

Op de vroegere groeiplaatsen van gevlekte orchis en bosorchis binnen het onderzoeksgebied werden op 3 juni 2023 geen exemplaren meer aangetroffen. De vroegere locaties waren allen dicht toegegroeid en beschadwd. Dit kan een verklaring voor het verdwijnen van de groeiplaatsen. Ook op andere plaatsen in het onderzoeksgebied werden geen van de orchideeënsoorten aangetroffen.

Nabij de vroegere groeiplaats van gevlekte orchis in het gebied werden wel een 10-tal exemplaren van het zeldzaam klein wintergroen aangetroffen.

Figuur 25: zicht op een vroegere groeiplaats van gevlekte orchis in het gebied (Greenspot, 3 juni 2023).

Figuur 26: zicht op een vroegere groeiplaats van bosorchis in het gebied (Greenspot, 3 juni 2023).

Figuur 27: klein wintergroen in het gebied (Greenspot, 3 juni 2023).